

можна припиняти саморозвиток, слід більше подорожувати, активно рухатись до сімейного благополуччя, змінювати свої хобі, спілкуватись із тваринами, малювати, співати. У державі необхідно глибоке розуміння потреби в позитивному стилі життя та планування першочергового виділення коштів та приміщень для реабілітаційних заходів та розвитку творчого потенціалу людей, що потребують допомоги.

Відчуття щастя потрібно досягати усіма можливими засобами: розвитком оптимістичного уявлення майбутнього, тренуванням відчуття вдячності, фокусуванням на позитивних моментах сьогодення. Рецепт щастя – припинити ганятися за ним, навчитись бути задоволеним тим, що маєш. Відштовхуючись від сьогоденних реалій, треба йти до формування в українців відчуття єдності суспільства, реального покращення життя за рахунок зниження злочинності, поліпшення інфраструктури та екології, підвищення якості освіти, медицини, культури. Продуктивним, на наш погляд, було б змагання між містами України не тільки за збільшення ВВП, а і за збільшення туристичної привабливості, упорядкування «зелених» зон, покращення комфортності життя людей.

Українські державні та громадські інститути повинні все більше уваги приділяти якості життя людей, зменшенню нерівності в доходах, стимулюванню власного, внутрішнього виробництва та науки, формуванню патріотичної еліти суспільства, розвитку творчих здібностей кожного громадянина країни. Бо саме творчість талановитих і щасливих людей є невичерпним економічним ресурсом, який спроможний подолати виклики XXI сторіччя, зменшити психічні розлади у людей, будувати оптимістичний стиль життя суспільства.

Література:

1. Назаренко О. В. Економічний підхід до подолання психічних розладів у людей / О. В. Назаренко, Н. Б. Решетняк // *Сучасна економічна наука: теорія і практика*: Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 13 листопада 2019 р. – Полтава: Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2019. – С. 155–157.
2. Корреспондент: Формула щастя. URL: <http://korrespondent.net/tech/1266271> (дата звернення 10.10.2019).
3. Рейтинг щастя по країнам. Всемирный доклад о счастье 2019. URL: <https://theworldonly.org/indeks-schastya-2019/> (дата звернення 09.10.2019).

ЗМІНИ ПАРАДИГМИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ ЯК ІМПЕРАТИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Л. О. РАДІОНОВА, канд. філос. наук, доц.,
доц. кафедри філософії і політології
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сам термін «парадигма» відображає проблеми певного етапу розвитку суспільства або його складової, визначає тенденції та шляхи їх вирішення. Це

система уявлень, характерна для визначення етапу розвитку науки, культури, суспільного життя. Зміна парадигми відбувається тоді, коли стара модель стає неспроможною давати відповіді на питання, тлумачити певні явища і процеси, не розкриває шляхів виходу із ситуації, що склалася [1]. У цілому в дослідженнях вчених можна прослідкувати кілька основних тез:

1. Згідно з концепцією югославського економіста Р. Бічаніча про поворотні пункти (точки біфуркації) в динаміці сільського господарства, кожен з чинників виробництва проходить у своєму розвитку три стадії. Зараз, на третій стадії, істотно скорочується зайнятість у сільському господарстві, пріоритетним стає збільшення доходу на одного зайнятого; здійснюється інтенсифікація землекористування, заміщення природньої родючості капіталом через механізацію, хімізацію, меліорацію; земля втрачає позиції ключового фактора, перетворюється у звичайний товар; акцент робиться на фінансові та інноваційні чинники [2, с. 37].

2. Основними напрямками третьої сільськогосподарської революції, що наближається є точне землеробство; проектування і впровадження «вертикальних ферм»; застосування методів розширення і поліпшення якості посівних площ (нові технології зрошення і використання кріопротекторів); використання генно-модифікованих організмів [3]; застосування унікальних технологій зміни погодних умов (штучне викликання опадів та захисту від граду і туману), які вже розроблені в Україні й інших країнах [1, с. 343].

3. Нову парадигму можна вважати екологічним поглядом (глибоке екологічне усвідомлення при цьому визнає взаємозалежність усіх феноменів і той факт, що як індивіди і члени суспільства ми всі включені в циклічні процеси) [4].

4. Екологізація світової економіки є неминучою.

В аграрній сфері сьогодні можна спостерігати співіснування двох парадигм. У рамках нинішньої парадигми сільського господарства фактично немає можливостей задовольнити зростаючий попит. Екстенсивний шлях веде в «глухий кут» – зараз розорано 37 % суші, що є понад міру. На кожну людину припадає 0,1 га посівів зернових – удвічі менше, ніж на початку 60-х рр. минулого століття [5]. Однак традиційні методи інтенсифікації сільського господарства в глобальному масштабі себе вичерпали. Культурами з високою врожайністю вже засіяно більшість площ у світі; на більшій частині сільськогосподарських земель активно використовуються добрива, можливостей звичайної селекції стає недостатньо. У результаті подальше зростання врожайності стає дедалі складнішим. Так, з 1970 р. по 1990 р., світові врожаї зерна збільшувалися щороку на 2,2 %, проте в 1990-2010 рр. зростання виявилось вдвічі меншим [5]. Однак ця парадигма, що поступово послаблює свої позиції, домінувала у світі протягом кількох століть. Вона включала в себе певний набір глибоко вкорінених ідей і цінностей, серед яких слід виділити такі: погляд на життя в суспільстві як на конкурентну боротьбу за виживання; переконаність у тому, що необмежений матеріальний прогрес досягається шляхом економічного і технологічного розвитку тощо.

За новою аграрною парадигмою сільське господарство визнається не проблемною, а конкурентною галуззю; ціновий диспаритет відповідає змінам продуктивності, а поведінка суміжних галузей не є монополістичною; цілі аграрної політики повинні спрямовуватися на підвищення ефективності та конкурентоспроможності сільгоспвиробництва шляхом сприяння активізації ринкових регуляторів; а також програми підвищення мобільності трудових ресурсів; світовий ринок визнається ефективним механізмом; держави мусять іти шляхом формування людиноцентричної моделі соціально-економічного розвитку сільських територій.

Децентралізація в Україні відкриває не тільки нові можливості для органів місцевого самоврядування, вона створює умови для перегляду існуючої парадигми сільського розвитку. Нові технології в аграрному виробництві дозволяють підняти продуктивність праці і досягати більшої конкурентоспроможності аграрного сектору на відкритих глобальних ринках. В нових умовах аграрний сектор потребуватиме менше субсидій, що є дуже добре для бюджету, але високопродуктивний аграрний сектор також потребуватиме менше зайнятих, що є погано для сільських територій.

Такі «ножиці» покликали до життя нові підходи стосовно підтримки розвитку сільських територій. Саме тому, зараз відбувається зміна політики підтримки: від орієнтування підтримки через субсидування аграрного сектору на підтримку інтегрованого розвитку сільських територій, формування людиноцентричної моделі соціально-економічного розвитку сільських територій.

Література:

1. Майовець Є. Парадигма розвитку аграрної економіки в умовах нестабільності / Є. Майовець // *Вісник Львівського університету Серія економіка*, 2008. – Вип. 40. – С. 342–345.
2. Калугина З. И. Новая парадигма сельского развития / З. И. Калугина, О. П. Фадеева // *Мир России*, 2009. – Вип. 19. – № 2. – С. 34–49.
3. Пожидаев Е. ГМО – оружие революционера / Е. Пожидаев. – URL: <http://www.rosbalt.ru/business/2012/02/29/951795.html> (дата звернення 21.12.19).
4. Комарова І. В. Державне регулювання аграрного сектора: необхідність та сучасні погляди на проблему / І. В. Комарова. – *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2008. № 3. С. 30 – 34.
5. Чим сільські території відрізняються від міських з точки зору можливостей розвитку? URL: <https://www.prostir.ua/?news=chym-silski-terytoriji-vidriznyayutsya-vid-miskyhz-tochky-zoru-mozhlyvostej-rozvytku> (дата звернення 27.12.19)